

ประกาศสถาปนาสมณศักดิ์

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

โดยที่ทรงพระดำริเห็นว่า พระธรรมไตรโลกาจารย์
เป็นพระเถระผู้เจริญในสมณคุณสัมมาปฏิบัติ มีปรีชาญาณ
แตกฉานในพระไตรปิฎกสุตตาคม ได้ศึกษาอบรมสอบไล่ได้
สำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๘ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรดให้
เป็นพระราชาคณะ ตำแหน่งพระศรีสุธรรมมุนี ต่อมาเลื่อน
เป็นพระราชาคณะเสมอตำแหน่งราชโณมนามเดิม เป็นพระเทพ
เวที และพระธรรมไตรโลกาจารย์โดยลำดับ ก็รักษาเสมาณ

ตอนที่ ๖๖ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๕๕๒

กัปมรรยาท และระเบียบราชการได้เรียบร้อยสมควรแก่
ตำแหน่งเป็นอย่างดีตลอดมา มีอุตสาหะวิริยภาพในการ
บำเพ็ญพุทธศาสนกิจให้เจริญก้าวหน้า เป็นนิตานุหิตประโยชน์
แก่พุทธจักรและอาณาจักรโดยอเนกประการ อาทิในการ
บริยัตติศึกษา เริ่มด้วยเป็นอุทเทศาจารย์สอนพระปริยัติ
ธรรมแก่พระภิกษุสามเณรในสำนักเรียนวัดมหาธาตุยุวราช
รังสฤษฎ์ เป็นกรรมการตรวจสอบความรู้นักธรรมและบาลี
ในสนามหลวง เป็นแม่กองสอบนักธรรมสนามหลวง และ
ได้ไปทำการเปิดสนามสอบนักธรรมในจังหวัดไทรบุรีและรัฐ
เคดาห์ในสหภาพมาลายา นับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการขยาย
พุทธศาสนศึกษาออกไปถึงต่างประเทศ เป็นผู้อำนวยการ
ศาสนศึกษาประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้จัด
ตั้งการศึกษาภาษาบาลีขึ้นที่วัดสุวรรณดาราราม ซึ่งเป็น
สำนักเรียนบาลีที่ดำรงเป็นปึกแผ่นอยู่ในปัจจุบัน เป็น
กรรมการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไทย และเป็นหัวหน้า
กองตรวจสำนวนผู้ยพระอภิธรรม เป็นกรรมการแห่งสภา
การศึกษาคณะสงฆ์ เป็นประธานคณะกรรมการสังคายนา
พระธรรมวินัย เป็นผู้ชำระและเป็นธุระในการพิมพ์หนังสือ

ตอนที่ ๖๖ เล่ม ๖๖ ภารกิจงานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๕๕๒

กัษวทรณีฎีกาพระปาฏิโมกข์ จากอักษร ขอมในใบลานมา
เป็นอักษรไทยพิมพ์ลงในเล่มสมุด ซึ่งทางการสนามหลวง
แผนกบาลีใช้เป็นหลักสูตรอยู่ในปัจจุบัน เป็นพระคณาจารย์
โตในทางคันถธุระ เป็นสถานายกมหาดุพาลงกรณราช
วิทยาลัย ในกรมบริหาร เป็น รองเจ้าอาวาสและเป็นรองเจ้า
คณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็น พระอุปัชฌายะชั้น
วิสามนัญระจำเขตตั้งจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เป็น เจ้าคณะ
ตำบลสำเภง่อม เป็น เจ้าอาวาสวัดสุวรรณดาราราม เป็น
เจ้าคณะแขวงบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็น
รองเจ้าคณะมณฑลอยุธยา เป็นสมาชิกรัฐสภา เป็นเจ้า
คณะตรวจการภาค ๕ ในคราวที่ทางการคณะสงฆ์และทาง
การฝ่ายรัฐบาลได้วางนโยบายปรับปรุงและส่งเสริมการพระ
ศาสนาในภาคเหนือเป็นการใหญ่ เพื่อให้การพระศาสนา
สม่ำเสมอตลอดรอยกับในภาคกลาง ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้า
คณะปรับปรุงและส่งเสริมการพระศาสนาในภาคเหนือตั้ง
กล่าวโดยดั้นเนินการวัดผลเป็นอย่างดี เป็นสังฆมนตรีช่วย
ว่าการองค์การศึกษา เป็นเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เป็นสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง อนึ่งในคราวที่เจ้า

ตอนที่ ๖๖ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๔๘๒

อวาสวัตมหาชาติยวราชรังสฤษฏ์ว่างลง โดยที่วัดนี้เป็นพระ
อารามหลวงชั้นเอกและเป็นพระอารามใหญ่ที่มีความสำคัญ
เป็นพิเศษ ซึ่งจำเป็นต้องเลือกสรรพระเถระผู้ทรงคุณธรรมที่
เหมาะสมมาเป็นเจ้าอาวาส ทางการคณะสงฆ์ได้ตระหนัก
ถึงคุณธรรมความสามารถของพระธรรมไตรโลกาจารย์เป็น
อย่างดี จึงได้เลือกและแต่งตั้งให้มาเป็นเจ้าอาวาสอยู่ใน
ปัจจุบันนี้

กรณีทั้งหมดในด้านปริยัติศึกษาและการบริหาร ซึ่ง
พระธรรมไตรโลกาจารย์ได้รับการปฏิบัติดำเนินการดังกล่าว
มา ย่อมปรากฏเป็นผลดีเรียบร้อยและเจริญก้าวหน้าเป็น
ลำดับ นับว่าพระธรรมไตรโลกาจารย์เป็นผู้เจริญยิ่งด้วย
อุตสาหะวิริยะภาพ สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมญาณปรีชาสามารถ
เป็นที่ประจักษ์แก่มวลพุทธบริษัททั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต
อย่างไพศาล อนึ่งในทางเทศนาก็มีปฏิภาณโวหารไพเราะ
เป็นไปโดยเหมาะสมกระตือรือร้น อันจักยังกุศลส่วนธรรม
ส่วนมัยให้สำเร็จแก่พุทธศาสนิกบริษัทได้ในทุกโอกาส ได้
เป็นองค์ธรรมกถึกผู้สามารถไปแสดงธรรมสอนประชาชน
ตามตำบลชนบทหลายแห่ง เป็นอันแสดงให้ประจักษ์ชัด

ตอนที่ ๖๖ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ธันวาคม ๒๔๘๒

ถึงความเป็นผู้มีปรีชาฉลาด สามารถในวิจิตรเสนาลีลา จึง
ทรงพระกรุณาโปรดยกเป็นพระคณาจารย์เอกในทางเทศนา
ตั้งปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้จึงเห็นว่าพระธรรมไตรโลกา-
จารย์เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติ มีปรีชาสามารถในการ
บริหารพระศาสนา สมบูรณ์ด้วยอาศรมทิศและปรินิพพาน
ยังยืนอยู่ในพรหมจรรย์เนกขัมมปฏิบัติ มีวัตรจริยาเป็นที่
น่าเลื่อมใส สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณฐานันดรสูงขึ้น

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้สถาปนาพระธรรมไตรโลกาจารย์
เป็นที่รองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามจารึกใน
หิรัณยบัฏว่า พระพิมลธรรม มหันตคุณ วิบุลยปรีชาญาณ
นายก ตรีปิฎกคุณาลังการภูษิต ยติกิจสาทร มหาคณิสสร
บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
ราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุกรมที่ควรตั้ง
ฐานานุกรมได้ ๘ รูปคือ พระครูปลัดสุวัฒนศีลคุณ วิบูล
ธรรมคณิสสร ฐาทรมหาคณานุกรม ๑ พระครูวินัยธร ๑
พระครูธรรมธร ๑ พระครูสรวิชัย พระครูคู่สวด ๑ พระครู
ไกรสรวิลาส พระครูคู่สวด ๑ พระครูธรรมมาต ๑ พระครู
สมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ตอน ๖๖ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๔๘๒

คณิง พระชนรณเภาโมกษ์ เป็นพระเถระสมณุตด้วคณ
 ธรรม มีรชากฎณ ได้รชษาแตกฉณในมชปรีวรตน์และ
 อรรถธรรมวินย สกปได้สร้กมเปรียชธรรม ๖ ประโยค
 ได้เป็นฐณนุกรมผู้กลัชดในสมเด็จพะมหาสมณเจ้า
 กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ตำแหน่งพระครูสังฆบริบาล
 และพระครูธรรมธร ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดให้เป้นพระ
 ราชาคณะตำแหน่งพระสุพจนมณี พระเทพมณี และพระธรรม
 ปาโมกษ์โดยลำดับ ก็ได้รับการพระพุทศาสนา และ
 สวรรักษาสมณวัตร ระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการได้
 เรียบร้อยสมควรแก่ตำแหน่งเป็นอย่างดี มีความอดสาหะ
 วิริยะอย่างแรกกล้าในกรประกอบพุทศาสนาถึง เป้นหิตา
 นุหิตประโยชน์แก่พุทจักรและอาณาจักรอย่างไพศาล อาทิ
 ในต้นการศึกษา เริ่มด้วเป็นเจ้าหน้าที่ทะเบียนแห่งสำนัก
 เรเรียน เป้นอูทเทศาจารย์สอนพระปริยัตติธรรม และเป็น
 กรรมการจัดการศึกษาแห่งสำนักเรเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร
 เป้นผู้ช่วยแม่กองสอนนักธรรมสนามมณฑลอยุธยาและสนาม
 มณฑลราชบุรี เป้นผู้ช่วยแม่กองสอนนักธรรมและบาลี
 สนามหลวง เป้นกรรมการตรวจสอบนักธรรมและบาลี

ตอนที่ ๒ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๕๕๒

สนามหลวง นอกจากนี้พระธรรมปาโมกข์ยังได้รับการเป็น
 หัวหน้าศาสตราจารย์สอนธรรมจรรยาแก่นักเรียน โรงเรียน
 ต่างๆ คือ โรงเรียนมัธยมวัดบวรนิเวศ โรงเรียนสตรีวิทยา
 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย
 โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
 และโรงเรียนกีฬา อื่นๆ อีกก็เกี่ยวข้องด้วยมหาหมากฏราช
 วิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ อันเป็นบ่อเกิดแห่งการ
 ศาสนศึกษา พระธรรมปาโมกข์ก็ได้รับการเป็นกรรมการ
 เป็นอนุกรรมการชำระแบบเรียน เป็นกรรมการอำนวยการ
 ออกหนังสือธรรมจักษุและกรรมการตรวจเลือกพระสูตร
 เป็นหัวหน้ากองบำรุงพระปริยัติธรรม เป็นหัวหน้ากอง
 บัญชาการ เป็นผู้อำนวยการมูลนิธิ เป็นประธานกรรมการ
 สภาการศึกษามหาวิทยาลัยทางพระศาสนา พระธรรม
 ปาโมกข์เป็นผู้ประกอบด้วยอุตสาหะวิริยาคิณ ได้พยายาม
 ศึกษาค้นคว้าหลักธรรมในคัมภีร์บาลีปกรณ์ทั้งหลาย จน
 เข้าถึงความเป็นผู้ฉลาดสามารถในคัมภีร์พระปริยัติธรรม ตั้ง
 อยู่ในวิสัยพหุสครุภัณฑ์รอบรู้แตกฉานเชี่ยวชาญในพระ
 ปริยัติธรรมอย่างทราบซึ้งถึงขนาดสามารถจัดการศึกษา

ตอนที่ ๖๖ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๔๕๒

เผยแผ่พระพุทธศาสนาและอนุศาสน์อบรมสั่งสอนสิกขาม
บุคคล ตลอดจนการชำระตำราแก้ไขทำแบบเรียนให้เป็น
ฉบับที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าของนัก
ศึกษาเป็นอันมาก นับว่าได้บำเพ็ญกรณียกิจซึ่งยากที่บุคคล
ทั่วไปจะพึงกระทำ นำมาซึ่งความเจริญออกงามไพบุลย์ เป็น
ประโยชน์เกื้อกูลแก่นักนิกรชนพุทธบริษัท ทั้งฝ่ายภุชงค์
และบรรพชิตตั้งพรณามา จึงทรงพระกรุณาโปรดยกเป็น
พระคณาจารย์เอกในทางคันถธุระ ตั้งปรากฏอยู่แล้ว ใน
ส่วนบริหาร พระธรรมปาโมกข์ก็เริ่มรับภาระปฏิบัติมาแต่
ครั้ง อยู่ในระหว่างการศึกษาเบื้องต้น คือรับตำแหน่ง เป็น
ฐานานุกรมในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ดังกล่าวแล้ว เป็น
เสนาสนะคาหาปกะและปฏิคมแห่งวัดบวรนิเวศวิหาร เป็น
กรรมการและรองประธานกรรมการคณะธรรมยุติกคณา
กรรมการเถรสมาคม เป็นกรรมการร่างพระราชบัญญัติคณะ
สงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๕๔ เป็นพระอุปัชฌายะในคณะธรรม
ยุติกคณา เป็นสมาชิกสังฆสภา และเป็นสังฆมนตรีช่วยว่า
การองค์การเผยแผ่ พระธรรมปาโมกข์ได้บริหารกิจการตาม
หน้าที่ซึ่งได้รับภาระดังกล่าวได้เรียบร้อยเป็นผลดีตลอดมา

ตอนที่ ๖๖ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๔๙๒

จึงประจักษ์อยู่ทั่วไปว่าเป็นผู้เจริญยิ่ง ด้วยคุณธรรมวิชา
สามารถ มีปรีชาฉลาดในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมจรรยา
เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญโยกย้ายไปตลอดจักรวาล
กาล บัดนี้พระธรรมปาโมกข์ก็เจริญด้วยวรมายุกาล
สมบูรณ์ด้วยรัตตัญญูเถรกรณธรรม มั่นคงอยู่ในพรหมจรรย์
เนกขัมมปฏิบัติ เป็นอจลพรหมจรรย์ภีรัต มีวัดจรรยาเป็น
หน้าเลื่อมใส เป็นหลักอยู่ในคณะธรรมยุติกการุฬารูปหนึ่ง จึง
สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณฐานันดรสูงขึ้น

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้สถาปนาพระธรรมปาโมกข์เป็นที่
รองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามจารึกใน
หิรัณยบัฏว่า พระพรหมมุนี ศรีวิสุทธิญาณนายก ตรีปิฎก
ธรรมालงกรณ์ อุดมคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิตณ
วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานา
นุศักดิ์ควรตั้งฐานานุกรมได้ ๓ รูป คือพระครูปลัดสุวัฒน
พรหมจริยคุณ สมบูรณ์คณาธิบดี วินยานุจรตสังฆานุนายก
ปิฎกธรรมรักษิต ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑
พระครูพุทธพากยประกาศ พระครูคู่สวด ๑ พระครูธรรม

ตอนที่ ๖๖ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๖ ธันวาคม ๒๔๘๒

ศาสนอุโฆษ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆวิจิตร ๑ พระครู
สมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณ ผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณ
ฐานันดรเพิ่มอิสริยยศในครั้งนั้น จารับชُرพระพุทธานุศาสนานา
เป็นการสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระ
ภิกษุสามเณรในคณะและในพระอาราม ตามสมควรแก่
กำลังและอิสริยยศซึ่งพระราชทาน และจงเจริญ อายุ
วรรณ สุข พล ปฏิภาณ คุณสารศรีสวัสดิ์ จิรัฎฐิติ วิรุพหิ
ไพบุลย์ ในพระพุทธานุศาสนา เทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒
เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี